

Sisällysluettelo

1 Hallinnolliset toimenpiteet, johdon vastuut, strategia	1
1.1 Johdanto	1
1.2 Strategiset tavoitteet ja arvot	1
2 Organisaatiotason tehtävät	2
2.1 Pakolliset tehtävät	2
2.2 Tekoälyjärjestelmän lainmukaisuus	3
2.3 Asiakasyhteistyö, sidosryhmäyhteistyö ja tutkimusyhteistyö	4
3 Operatiivinen taso, käytännön työ	4
3.1 Palvelutarpeen määrittäminen ja käyttöönoton suunnittelu	4
3.2 Kehittäminen ja testaus ennen tuotantoa, käyttöönotto, tuotantoon siirtyminen	5
3.3 Sopimuskaudella, tuotantovaihe	5

VAHTI hyvät käytännöt -tukimateriaalin lomaketta käyttäen laadittu

Kunnanhallitus 16.2.2026 §22

1 Hallinnolliset toimenpiteet, johdon vastuut, strategia

1.1 Johdanto

Euroopan unionin tekoälysäädös rajaa ja ohjaa tekoälyn käyttöä julkisella sektorilla. Säädös tuli voimaan 1.8.2024 ja sen soveltaminen on käynnistynyt portaittain kahden vuoden siirtymäajalla. Tekoälyä hyödyntävän järjestelmän, joka otetaan käyttöön 2.8.2026 tai sen jälkeen, on vastattava asetusta. Muita velvoitteita astuu voimaan jo aikaisemmin.

Asetuksella kielletään haitallisimmat tekoälyn käyttötapaukset sekä määritetään suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä koskevat erityisvaatimukset ja toimijoiden velvollisuudet. Lisäksi asetetaan esimerkiksi avoimuutta koskevat säännöt tietyille tekoälyjärjestelmille ja säännöt yleiskäyttöisten tekoälymallien markkinoille saattamiseksi.

Tekoälyjärjestelmän käyttökohteesta ja -tavasta riippuen asetukset velvoittaa järjestelmän seurantaan eri tasoisin toimin. Säädöstä varten ei kuitenkaan välttämättä tarvitse luoda uusia seurantajärjestelmiä. Jo olemassa olevia käytäntöjä, jotka on tehty muiden säädösten pohjalta, voi päivittää tarvittavilta osin. Tiedonhallintaan liittyvät vaatimukset, tietosuojasetus ja hyvän hallinnon periaatteet luovat myös tekoälyasetuksen vaatimusten noudattamiseen vahvan pohjan, sillä ne estävät jo viranomaistoiminnassa monet haitallisimmat tekoälyn käyttömuodot sekä asettavat reunaehdot tekoälyn käytölle.

Tekoälyn hallintamalli ei saa toimia päällekkäin organisaation muun hallinnan kanssa. Konneveden kunnan tekoälyn hallintamalli on osa kunnan tiedonhallintaa ja on valtuuston hyväksymän kunnan strategian mukainen. Hallintamallia täydentävät tekoälyn käytön eettiset ohjeet, käyttöohjeistukset sekä kunnan hankintaohjeet.

1.2 Strategiset tavoitteet ja arvot

Johto määrittelee mitä tekoälyä käyttämällä tavoitellaan ja miten sitä käytetään.

Strategisen tason tehtäviä ovat

- määrittää johdon vastuut ja omistajat
- johtaa vastuullisesti ja eettisesti
- jakaa toimivalta ja tehtävät ja viestiä niistä
- nimetä resurssit

Tekoälyn strategisia suorituskykymittareita ovat esimerkiksi liiketoiminnan vaikuttavuuden mittarit, prosessien nopeutuminen, kustannusten aleneminen ja virheiden vähentyminen. Käyttöönottoon ja osaamiseen liittyviä mittareita ovat esimerkiksi projektien läpimenoaika, asiakastyytyväisyys, koulutuksen määrä, osaamisen kasvu ja johdon aktiivisuus.

Voidaan myös mitata vaatimuksenmukaisuuden tarkistamisten (tekoälyseud, tietosuoja, tietoturva, tiedonhallintalaki) tai riskianalyysojen määrää suhteessa järjestelmien lukumäärään.

Tiedolla johtaminen tarvitsee sitoutumista organisaation joka tasolla. Johdon tulee miettiä, mitkä ovat strategiset tavoitteet ja muodostaa tiedon avulla kokonaiskuva asiasta. Organisaatio laatii tavoitteiden mittaamisen ja raportoinnin prosessit. Käytännön työhön kuuluu tällöin laadun mittaaminen ja tulosten raportointi.

Muutosstrategian ydinkysymyksiä:

- Miten siirrymme ja skaalaamme palvelun kokeilusta tuotantoon?
- Miten uudistamme toimintaamme tekoälyllä, esimerkiksi agenttien avulla?
- Miten vältämme toimittajalukkoja, esim. jos edessä on toimittajan konkurssi, tuotetuen loppuminen, tai jos hinnat nousevat kestäättömälle tasolle?
- Miten varaudumme tilanteeseen, että tekoälyjärjestelmä ei toimikaan.

2 Organisaatiotason tehtävät

2.1 Pakolliset tehtävät

Päätöksenteon lainmukaisuus: Varmistetaan, että tekoälyn käyttöön liittyvissä päätöksissä huomioidaan tekoälyjärjestelmiin liittyvät lakisääteiset ja muut vaatimukset. Tällaisia päätöksiä ovat esimerkiksi hankinnan aloituspäätös, järjestelmän hyväksyntäprosessi ja käyttöönottopäätös.

- Käsitellään YT-ryhmän kanssa, kuinka tekoälyä käytetään ja kuinka sen käyttöä valvotaan.
- Varmistetaan, että järjestelmien ja konsulttien toimittajahallinnassa noudatetaan lakisääteisiä ja muita tekoälyyn liittyviä vaatimuksia.

Tiedonhallinta: Tarkistetaan toimintaprosessien ajantasaisuus ja ohjeistetaan henkilöstöä siitä, mitä ja minne tallennetaan ja millä elinkaarella (esim. miten tieto siirretään tekoälyjärjestelmästä toiseen). Toteutetaan, ohjeistetaan ja automatisoidaan tiedon luokittaminen aineistokokonaisuuksina niin pitkälle, kuin mahdollista.

Infrastruktuurin hallinta: varmistetaan käyttövaltuuksien ja rajapintojen ajantasaisuus ja oikeellisuus tekoälyä käytettäessä.

Listataan esihenkilöiden tehtävät: ohjataan tiimejä toimimaan organisaation laatimien uusien prosessien ja ohjeiden mukaisesti sekä varmistetaan, että tarvittavat koulutukset on käyty.

Kouluttaminen: Koulutetaan henkilöstölle ja johdolle mm. seuraavia asioita: tekoälylukutaito, eettisyys, hallintamalli arkityössä, prosessit.

Päivitetään/laaditaan prosessit ja toimintaohjeet eri rooleille, kuvataan niissä yhteiset sanastot ja luokittelut ja varmistetaan, että prosessit ovat läpinäkyviä ja selitettäviä.

Rooleista kuvataan ainakin ylemmän johdon, järjestelmä- ja prosessitason ja päätöstason vastuuroolit.

2.2 Tekoälyjärjestelmän lainmukaisuus

Tekoälyjärjestelmän tekoälyasetuksen mukaisuuden voi tarkistaa esimerkiksi noudattamalla standardeja ja Valtionhallinnon tietoturvan vastuuhenkilöiden verkoston (VAHTI) tekoälyn käyttöönoton työkalujen ja viranomaisten antamien ohjeiden avulla.

Vastuu lainmukaisuudesta on käyttöönottajalla. On muistettava tarkistaa myös muiden tekoälyjärjestelmää koskevien säädösten mukaisuus, kuten tietosuoja-asetus ja digipalvelulaki, hallintolaki sekä tiedonhallintalaki.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu tekoälyjärjestelmiin liittyvää sääntelyä.

Sitova sääntely	Ei sitova sääntely	Toimeenpanoa tukevat
<p>Säädökset: asetukset, direktiivit, lait jne. Esim. tekoälysäädös, tietosuoja-asetus, tiedonhallintalaki.</p> <p>Lisäksi tulossa kansallinen tekoälylaki, datasäädös.</p> <p>Määräykset, päätökset, ennakkopäätöstuomiot.</p> <p>Sopimukset, kuten Euroopan ihmisoikeussopimus</p>	<p>Käytännesäännöt, kuten EU komission yleiskäyttöisen tekoälyn käytännesäännöt.</p> <p>Standardit. Esim. ISO 42001 ja AIA (tulossa lausuntokierrokselle vuonna 2026).</p> <p>Linjaukset, ohjeet, suuntaviivat, periaatteet. Esim. VM tekoälyn eettinen ohjeistus, EU komission ohjeet kielletyistä tekoälykäytännöistä ja EU komission tekoälyjärjestelmän määritelmää koskevat ohjeet, Hyvil tekoälyn lukutaito-opas.</p> <p>Lista EU:n tekoälyjärjestelmien rekistereistä: korkean riskin järjestelmät ja yleiskäyttöiset järjestelmät.</p> <p>Suosituksset, lausunnot, kannanotot. Esim. Euroopan tekoälyneuvoston lausunto tekoälymalleista.</p>	<p>Tiedonhallintalautakunnan ohjeet</p> <p>VAHTI:n (Valtionhallinnon tietoturvan vastuuhenkilöiden verkosto) tuottamat työkalut ja oppaat. Esim. Tekoälyn käyttöönoton työkalut.</p> <p>Muut työkalut. Esim. osallistava tekoälyn hyödyntämisen arviointiin tarkoitettu datan eettisyyden päätöksen työkalu (DEDA).</p>

2.3 Asiakasyhteistyö, sidosryhmäyhteistyö ja tutkimusyhteistyö

Asiakasyhteistyö ja viestintä

- Kerätään ja analysoidaan dataa, joka saadaan kokeiluista ja toteutuksesta.
- Tehdään suunnitelmallisesti asiakaskyselyjä ja asiakastestausta ja pyydetään käyttäjäpalautetta ja hyödynnetään saatu data järjestelmien hyötyjen mittaamisessa.
- Viestitään uusien tekoälyjärjestelmien käyttöönotosta ja kunnan prosesseista aktiivisesti henkilöstölle, asiakkaille, sidosryhmille, palveluntuottajille ja asiantuntijoille.

Sidosryhmäyhteistyö

- Huomioidaan haavoittuvassa asemassa olevat. Voidaan käyttäjien lisäksi pyytää vaatimuksia määrittämään myös kokemusasiantuntijoita tai yhdistysten edustajia.
- Sidosryhmäyhteistyötä tulee tehdä jo testivaiheessa, hyvissä ajoin ja suunnitelmallisesti.
- Sidosryhmäyhteistyön pitäisi kattaa koko järjestelmän elinkaaren ja käyttäjille tulisi antaa palaute- ja virheilmoitusmahdollisuus.
- Loppukäyttäjien osallistuminen vähentää muutosvastarintaa ja tekoälyyn liittyviä epäilyksiä.

Tutkimusyhteistyö

Tekoälyn vaikuttavuuden todentamiseen, teknologiavalintojen vaikutusten sekä teknisten ratkaisuiden arvioimiseen tarvitaan kolmannen osapuolen objektiivinen näkökulma. Julkishallinto voi tähän käyttää myös suomalaisia tutkimuslaitoksia, joiden kanssa tehtävää yhteistyötä rahoitetaan sekä kansallisesti että EU:ssa.

3 Operatiivinen taso, käytännön työ

3.1 Palvelutarpeen määrittäminen ja käyttöönoton suunnittelu

- Tunnistetaan oma tarve ja käyttötapaus.
- Selvitetään, onko kyseessä tekoälyjärjestelmä.
- Tekoälyjärjestelmältä on vaadittava vähintään lainmukaisuutta.
- Noudatetaan prosesseja.
- Tunnistetaan oma rooli.
- Kuvataan käytön hyödyt.
- Asetetaan mittarit.
- Kerätään vaatimukset ennen hankintaa.

3.2 Kehittäminen ja testaus ennen tuotantoa, käyttöönotto, tuotantoon siirtyminen

Dokumentoidaan hankinnan, käyttöönoton ja käytön vaiheet.

Arvioidaan ja dokumentoidaan riskit ja vaikutukset tiedonhallintaan. Näitä ovat korkean riskin tekoälyjärjestelmän arviointivelvoite (FRIA), tietosuojan vaikutustenarviointi (DPIA) sekä tietoturva-arviointi.

Tehdään käyttöönottopäätös, jossa kuvataan ja perustellaan mm. käyttötarkoitus, käytön rajaukset, vaatimuksenmukaisuus sekä riskitaso, jäännösriski sekä koulutustarve.

Testataan tekoälyjärjestelmä ennen käyttöönottoa.

Koulutetaan käyttäjät ja asiantuntijat. On muistettava rajata käyttötapaus, jos kyseessä on laaja järjestelmä.

Kokeiluvaiheessa laaditaan omat riskiarviot ja seurataan sekä päivitetään sopimuskaudella.

Rakennetaan organisaatioon kanava, johon käyttäjät ilmoittavat poikkeamista.

Tehdään prosessi, jolla organisaatio ilmoittaa poikkeamista tarvittaessa toimittajalle, valmistajalle, viranomaisille ja käyttäjille.

3.3 Sopimuskaudella, tuotantovaihe

Vaikuttavuuden arviointia eli mittareiden jatkuvaa seuranta sopimuskaudella.

Raportoidaan johdolle esimerkiksi osana tietotilinpäätöstä.

Varmistetaan, että tekoälyjärjestelmää käytetään sovitusti.

Tekoälyjärjestelmän käyttäjällä on velvollisuus noudattaa ohjeita ja ilmoittaa järjestelmän ongelmista, riskeistä ja vaaratilanteista oman organisaation ilmoituskanavaan.

Käyttäjäorganisaation tulee ilmoittaa poikkeamista tarvittaessa toimittajalle, valmistajalle, viranomaisille ja käyttäjille.